

Kategori: Ledelse og styringssystem	Gyldig fra/til:12.06.2025/12.06.2027
Organisatorisk plassering: Helse Bergen HF/Fellesdokumenter/Ledelse og styringssystem	Versjon: 2.02
Godkjenner: Marta Ebbing	Retningslinje
Dok. ansvarlig: Næsheim, Nina Christin	Dok.id: D64506

Innhold

1	Bakgrunn.....	1
2	Hensikt med retningslinjen.....	1
3	Målgruppe og avgrensning.....	2
4	Når er det lovlig å gjøre oppslag i Helse Bergen sitt pasientjournalssystem?.....	2
4.1	Når medarbeidere har tjenstlig behov.....	2
4.2	Feiloppslag.....	2
5	Hva regnes som oppslag uten tjenstlig behov?.....	2
6	Saksgang ved mistanke om ulovlig oppslag i pasientjournal.....	3
6.1	Saksgang overfor medarbeider.....	3
6.2	Informasjon til pasient.....	3
7	Stikkprøvekontroll.....	4
8	Forankring.....	4
9	Referanser.....	4

1 Bakgrunn

For å sikre forsvarlig helsehjelp, må helsepersonell som yter helsehjelp til en pasient ha tilgang til taushetsbelagte opplysninger i pasientens journal.

Det følger av lov om helsepersonell § 21 a og lov om pasientjournal § 16, at det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte pasientopplysninger uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift.

Det følger av pasientjournalloven § 19 at den dataansvarlige skal gjøre helseopplysningene tilgjengelig på en måte som ivaretar informasjonssikkerheten. Helse Bergen er dataansvarlig for informasjonen i pasientjournalen, og har bestemt at tilgangen til å gjøre oppslag som er gitt medarbeidere kun skal benyttes for å utføre oppgaver på vegne av virksomheten, se informasjonssikkerhetsinstruksen, punkt 2.5 siste strekpunkt.

2 Hensikt med retningslinjen

- Klargjøre når medarbeidere i Helse Bergen kan gjøre oppslag i pasientjournal
- Bidra til riktig håndtering av saker der det er avdekket oppslag som skiller seg fra det som er vanlig praksis for personell med tilsvarende brukerrolle

- Ivareta pasienters og helsepersonells rettssikkerhet i saker der det er mistanke om at det har skjedd ulovlige oppslag i pasientjournal

3 Målgruppe og avgrensning

- Ledere i enheter der medarbeidere har tilgang til å gjøre oppslag i pasientjournal
- Helsepersonell og annet personell som har oppgaver i og tilgang til å gjøre oppslag i pasientjournal
- Personell i Dokumentasjonsavdelingen og Forskings- og utviklingsavdelinga

Leder skal sørge for at medarbeiderne er kjent med denne rutinen slik at det er tydelig når de kan bruke sin tilgang til å gjøre oppslag i pasientjournal.

4 Når er det lovlig å gjøre oppslag i Helse Bergen sitt pasientjournalssystem?

4.1 Når medarbeidere har tjenstlig behov

Medarbeidere har tillatelse til å gjøre oppslag i pasientjournal når dette gjøres som ledd i utførelsen av arbeidsoppgaver for Helse Bergen hvor de skal gi helsehjelp til sykehusets pasienter, dokumentere helsehjelp, eller lese/registrere administrative opplysninger.

Helsepersonell kan også gjøre oppslag i pasientjournal når dette gjøres som ledd i utførelsen av arbeidsoppgaver tilknyttet kodekontroll, godkjente kvalitets- eller forskningsprosjekter, internkontroll, klagesaker mv.

Annet lovlig grunnlag for oppslag i pasientjournal kan for eksempel være oppslag for egen læring og kvalitetssikring, se [Oppslag i pasientjournal for egen læring og kvalitetssikring](#).

4.2 Feiloppslag

Utilsiktet oppslag i pasientjournal for eksempel på grunn av inntasting av feil siffer i fødselsnummer eller NPR-nummer, er ikke å anse som lovbrudd.

5 Hva regnes som oppslag uten tjenstlig behov?

Oppslag i pasientjournal i Helse Bergen uten at det er begrunnet i å gi helsehjelp til pasienter ved Helse Bergen, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt lovhjemmel, regnes som et oppslag uten tjenstlig behov.

Det gjøres oppmerksom på at det heller ikke er tillatt å gjøre oppslag i pasientjournal i Helse Bergen i følgende tilfeller:

- oppslag i pasientjournal etter forespørsel eller samtykke fra den pasientjournalen gjelder (familie, venner, kolleger, andre) når helsepersonellet ikke er delaktig i sykehusets behandling av vedkommende

- oppslag i eget barns eller egne familiemedlemmers pasientjournal når man ikke selv deltar i sykehusets behandling av barnet eller familiemedlemmet
- oppslag i pasientjournal ved sakkyndigoppdrag som ikke er ledd i sykehusets behandling av pasienten. Det er oppdragsgiver som skal sørge for at den sakkyndige får nødvendige opplysninger for å løse oppdraget, se til retningslinjer om sakkyndigoppdrag; [Retningslinje for sakkyndigoppdrag på vegne av Helse Bergen](#) og [Retningslinje for private sakkyndigoppdrag \(ikke på vegne av Helse Bergen\)](#).
- oppslag i egen pasientjournal via Helse Bergens pasientjournalssystemer. Medarbeidere, som øvrige innbyggere, kan gjøre oppslag i egen pasientjournal via helsenorge.no

Dersom helsepersonellet er i tvil om det er lovlig å gjøre oppslag, skal hun/han spørre nærmeste leder.

6 Saksgang ved mistanke om ulovlig oppslag i pasientjournal

Opplysninger om mulig ulovlig oppslag i pasientjournal kan komme som følge av stikkprøvekontroll, fra pasienten, fra pårørende som representerer pasienten eller fra andre medarbeidere i Helse Bergen.

Det opprettes en sak i saksarkivet for å sikre at saken håndteres riktig. Dersom leder mottar muntlige opplysninger om at det er gjort oppslag uten tjenstlig behov, lages et notat i saksarkivet.

6.1 Saksgang overfor medarbeider

- Enhetens leder ber Seksjon for e-helse om å ta utskrift av aktuelle logg som hevdes å vise ulovlig oppslag
- Dersom mistenkelig funn, skal dette undersøkes av enhetens leder snarest. Seksjon for e-helse kan bidra til å tolke loggføringene av oppslagene
- Medarbeider innkalles til samtale om det som er avdekket. Medarbeideren skal få tilbud om å ha med en tillitsperson.
- Dersom undersøkelsene tyder på at medarbeideren har gjort ulovlig oppslag i pasientjournal, gjøres følgende:
  - Det opprettes personalsak opprettes og rådgivning fra Personal- og organisasjonsavdelingen innhentes
  - Medarbeider gis veiledning og eventuell reaksjon
    - Reaksjon for brudd på tjenesteplikter skal være forholdsmessig ut fra hvor alvorlig bruddet er
    - Alvorlige brudd kan få konsekvenser for arbeidsforholdet
  - Det vurderes om saken skal meldes til statsforvalteren med anmodning om vurdering av administrativ reaksjon fra tilsynsmyndigheten
  - Det vurderes om saken skal meldes til Datatilsynet
  - Det vurderes om saken skal meldes til politiet

6.2 Informasjon til pasient

Dersom det er konkludert at det er foretatt ulovlig oppslag, skal pasienten som hovedregel informeres skriftlig om dette, jf. pasientjournalforskriften § 14 tredje ledd og Personvernforordningen artikkel 33 og 34. Dersom det er behov for raskere håndtering, kan pasienten informeres muntlig i forkant av skriftlig informasjon.

Følgende informasjon gis til pasient:

- Hvilken informasjon som er lest, dato for når oppslaget er gjort
- Pasienten skal som hovedregel få informasjon om hvem som har foretatt det ulovlige oppslaget
- Hvordan foretaket håndterer saker om ulovlige oppslag
- Pasientens rettigheter, herunder rett til å klage til statsforvalteren over brudd på taushetsplikten, eventuelt krav om erstatning og rett til å sperre journal for helsepersonell. Se retningslinje om pasientrettighetsklage i EK
- Hvem de kan kontakte for å få ytterligere opplysninger

7 Stikkprøvekontroll

Ledelsen kan som ledd i sin internkontroll foreta undersøkelser av hvorvidt det forekommer ulovlig oppslag ved stikkprøvekontroll, jf. Personvernforordningen art. 32 og forskrift om ledelse og kvalitetssikring i helse og omsorgstjenesten. Dette kan særlig være aktuelt ved behandling av offentlig kjente personer. Slik kontroll kan for eksempel gjennomføres ved å be Seksjon for e-helse ta ut logg for gjennomgang av behandlingsansvarlig lege eller psykolog.

8 Forankring

Første hovedversjon av dokumentet ble drøftet med foretakstillitsvalgte og hovedverneombud, og ble godkjent av Foretaksledelsen den 05.05.2020, sak nr. 20-68A.

Andre hovedversjon av dokumentet er endret etter innspill fra tillitsvalgte fra Legeforeningen høsten 2023, og på nytt drøftet med foretakstillitsvalgte og hovedverneombud den 15.02.2024.

9 Referanser

Interne referanser

1.1.12-05	Informasjonssikkerhetsinstruks
1.1.16.1-01	Retningslinje for private sakkyndigoppdrag (ikke på vegne av Helse Bergen)
1.1.16.1-02	Retningslinje for sakkyndigoppdrag på vegne av Helse Bergen
1.2.5-03	Oppslag i pasientjournal for egen læring og kvalitetssikring
1.2.5-22	Medisinsk koding i Helse Bergen - opplæring, veiledning og kontroll

Eksterne referanser

[1.17.2 Pasientjournalloven - Lov om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp](#)

[1.9.1 Helsepersonelloven - Lov om helsepersonell m.v.](#)